

Undervisningsmateriale

DE TI BUD

Basert på Kieślowskis berømte TV-serie «Dekalog»

Trøndelag Teater
2022

Medvirkende

Mira Dyrnes Askelund, Sarah Francesca Brønne, Janne Kokkin, Fabian Heidelberg Lunde, Hans Petter Nilssen, Emil Olafsson og Trond-Ove Skrøddal.

Regissør

Maren E. Bjørseth

Oversetter

Øyvind Berg

Scenografi

Olav Myrtevedt / Norunn Standal

Lyddesign

Alf Lund Godbolt

Lysdesign

Eivind Myren

Koreografi

Ida Wigdel

Kostymedesigner

Anette Werenskiold

Dramaturg

Kristoffer Spender

INTRODUKSJON TIL DEKALOG

Teaterforestillingen *De ti bud* bygger på den verdensberømte polske filminstruktør Krzysztof Kieślowskis TV-serie med navnet *Dekalog*. Serien, som hadde premiere i 1988, er bygget opp med ti avsnitt av en times varighet, hver enkelt henter tema fra et av Bibelens ti bud.

De ti bud

1. Du skal ikke ha andre guder enn meg
2. Du skal ikke misbruke Guds navn
3. Du skal holde hviledagen hellig
4. Du skal ære din far og din mor
5. Du skal ikke slå i hjel

6. Du skal ikke bryte ekteskapet
7. Du skal ikke stjele
8. Du skal ikke tale usant om din neste
9. Du skal ikke begjære din nestes eiendom
10. Du skal ikke begjære din nestes ektefelle, eller hans arbeidsfolk eller andre som hører til hos din neste

Kilde: https://snl.no/De_ti_bud

BAKGRUNN

Dekalog er tittelen på den polske filminstruktør Krzysztof Kieślowskis serie av filmer laget til polsk TV i 1988. Manuskriptet til serien er skrevet i samarbeid med Kieślowskis faste samarbeidspartner Krzysztof Piesiewicz. *Dekalog* består av ti kortfilmer basert på De ti bud. Filmene utspiller seg alle i det samme grå boligkomplekset i det sensosialistiske Warszawa. Etter at filmene ble vist på TV, utviklet Kieślowski episode 5 og 6 til fullt format, disse kan ses under titlene: «*En liten historie om å drepe*» og «*En liten historie om kjærlighet*».

Dekalog har mottatt utallige internasjonale priser og har gått over i filmhistorien som et hovedverk. I 1990 utga Kieślowski og Piesiewicz manuskriptet til *Dekalog*, men nå omformet til en novellesamling, hvor de i prosatekst forteller de enkelte historiene. Novellesamlingen og TV-serien har i like så stor grad vært grobunn for dramatiseringen til Trøndelag Teater sin forestilling. Det er første gang verket vises på et teater i Norge.

Temaer

Hvor mye spiller De ti bud inn i vår hverdag? Og kan de i det hele tatt brukes til noe den dag i dag? Hvilke etiske og moralske dilemmaer møter vi, store som små, gjennom livet, og er vi klare for dem? Når velger vi å gå veien vi godt vet at vi burde, og når velger vi å gjøre det som passer oss uten å ta hensyn til våre omgivelser?

Dekalog er en forestilling som beskjeftiger seg med hverdagsmennesker som deg og meg og undersøker det som er større enn oss: Hvilke bud og forbud er det som bestemmer våre liv? Og hvilke motsetninger og etiske konflikter gjennomgår og tar vi vare på?

KORT OM DE TI BUD I FORESTILLINGEN

1: Du skal ikke ha andre guder enn meg

Pawel er 10 år og bor alene sammen med faren sin, Krzysztof, som er matematikkprofessor og lidenskapelig opptatt av datamaskinen sin. Pawel har nettopp fått nye skøyter og venter

utålmodig på svaret fra Krzysztofs datamaskin som regner ut om isen på sjøen kan bære ham.

2: Du skal ikke misbruke Guds navn

En eldre lege blir en dag oppsøkt av en ung kvinne, Dorota. Mannen hennes, Andrej, er innlagt på legens avdeling, og nå ønsker hun å vite om mannen vil overleve. Da legen forteller at man ikke kan forutsi det, forteller Dorota henne om sitt dilemma.

3: Du skal holde hviledagen hellig

Det er julaften. Janusz har nettopp tatt på seg nissedrakt når det ringer på døren. Det er den tidligere elskerinnen hans, Ewa. Mannen hennes er sporløst forsvunnet og nå ber hun Janusz om hjelp til å lete etter ham.

4: Du skal ære din far og din mor

Anka bor sammen med faren sin. Hun har det bra, er med i en amatørteaterforening og har et uproblematisk forhold til faren. Men en morgen, når faren drar på forretningsreise, finner Anka et brev. Det er et brev fra hennes avdøde mor. Brevet rommer en hemmelighet.

5: Du skal ikke slå i hjel

En taxisjåfør vasker bilen sin og tar imot en kunde. Kunden er en ung mann som leder taxien til et øde sted utenfor byen. Piotr, som nettopp har blitt advokat, debutterer som forsvarer i en høyst betydningsfull sak.

6: Du skal ikke bryte ekteskapet

Tomek er nitten år og spionerer med kikkert på sin vakre nabo, Magda, særlig når hun har besøk av menn, hvilket hun ofte har. Selv har han ikke noen erfaring med det motsatte kjønn, og hans keitete forsøk på å nærme seg Magda består av anonyme telefonoppringninger og post-tyveri.

7: Du skal ikke stjele

Familieidyllen brytes når en hemmelighet kommer på bordet. Julia og Stefan er foreldre til to barn, Anna er den yngste og Majka den eldste. Men Julia er ikke moren til Anna, det er det Majka som er. Det er bare ingen som vet det.

8: Du skal ikke tale usant om din neste

Zofia er universitetsprofessor og underviser i psykologi og sosiologi. En dag får klassen hennes besøk av en professor fra USA. Elzbieta, som har polske røtter, er der for å følge undervisningen, men egentlig har hun helt andre og mer personlige grunner for å komme.

9: Du skal ikke begjære din nestes eiendom

Da den fjerne og distanserte faren til to brødre dør, er det opp til guttene å rydde opp i sakene hans. Det lukter litt vondt, men det er fort gjort, inntil de finner noe uventet. En frimerkesamling. Faren var filatelist og frimerkene var hans ett og alt. Når de skjønner hvor mye samlingen er verdt bryter helvete løs.

10: *Du skal ikke begjære din nestes ektefelle, eller hans arbeidsfolk eller andre som hører til hos din neste*

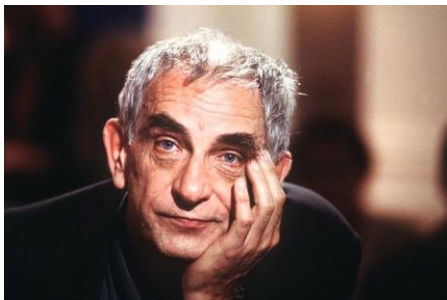
Da Roman får vite at han er uhelbredelig impotent, sier han til konen sin, Hanka, at hun skal finne seg en elsker. Det han ikke vet er at hun allerede har gjort det.

OM KRZYSZTOF KIEŚLOWSKI

Krzysztof Kieślowski (1941-1996). Polsk filminstruktør og manusforfatter. En gåtefull mann, som med sine snirklete forklaringer og store uvilje mot korte og lette svar fikk en engelsk journalist til å sammenligne ham med en Rubiks kube. For Kieślowski var det ingen lette svar - kun spørsmål, etiske problemer og komplekse menneskelige følelser. Han mente at det var kulturens oppgave å beskjeftige seg med følelser. Ifølge Kieślowski er følelser nemlig det eneste som binder oss sammen som mennesker.

I 1996 døde Kieślowski, kun 54 år gammel. En gigant i europeisk filmkunst og en av sin generasjons største filminstruktører var gått bort.

Men det er ikke for sent å bli klokere på Kieślowski. Her er noen utdrag fra diverse intervjuer med ham.

Krzysztof Kieślowski. Foto: PR

6 spørsmål til Kieślowski

1: Du har laget mange filmer, både *Dekalog* og film-trilogien *Blå, Hvit og Rød*, som tar utgangspunkt i store temaer eksempelvis det franske motto: Frihet, likhet, brorskap. Hvorfor var det interessant for deg?

Av nøyaktig de samme årsakene som gjorde meg interessert i «Dekalog». I ti setninger, ti bud som uttrykker det essensielle i livet. Og de tre ord «frihet, likhet og brorskap». Millioner av mennesker er gått i døden for disse idealene. Vi ville finne ut av, hvordan disse idealene oppleves i praksis, og hvilken betydning de har i dag.

2: Hva får deg til å kaste deg over mega-prosjekter som for eksempel *Dekalog*, som består av ti filmer med en times varighet?

Jeg vet ikke, om det var så stort et prosjekt. Utfordringen var å kaste seg over noe som er så velkjent og godt beskrevet og så se det fra et nytt perspektiv. Der er skrevet så mye om De ti bud i både kristne, jødiske og filosofiske tekster. Vi tenkte, at det ville være interessant å gå

til De ti bud på en helt annen måte. Og vi fikk ideen å gjøre hvert av De ti bud til en utfordring for et menneske, for gjennom det å finne ut om mennesket ville være i stand til å møte utfordringen. Spørsmålet var, om det moderne liv ikke er for komplisert til, at det overhodet er mulig å følge De ti bud?

3: I Dekalog betyr tilfeldigheter mye, eller kan man snakke om skjebne?

Skjebne kan du godt kalle det, men det er også i høy grad tilfeldigheter og vår egen frie vilje. Jeg tror de tre tingene henger sammen: Tilfeldigheter, skjebne og den frie vilje. Men de påvirker livene våre i forskjellig grad på forskjellige tidspunkter.

4: Du har laget film i hele Europa og på flere språk. Føler du deg som europeer?

Nei. Jeg føler meg som polakk. Spesifikt føler jeg at jeg er fra en liten landsby i det nordøstlige Polen, hvor jeg har et hus, og hvor jeg elsker å være. Men jeg arbeider ikke der. Jeg kløyver ved.

5: Hva er din største inspirasjonskilde?

Livet og litteratur.

6: I starten av din karriere laget du dokumentarfilm, hvordan har det påvirket dine senere filmer?

Jeg tror at livet er mer intelligent enn litteratur. Og det at jeg har jobbet så mye med dokumentarfilm, har vært både en velsignelse og en forhindring i mitt arbeid. I en dokumentarfilm er manuskriptet kun en begynnelse til å lede deg i en bestemt retning. Man vet aldri, hvordan historien vil utfolde seg. Derfor er det viktig å få så mye materiale som mulig. Det er derfor i klipperommet, at en dokumentarfilm blir til. Jeg arbeider stadig på denne måten. Hva jeg spiller inn er ikke egentlig historien, bildene inneholder bare de elementene som blir til historien.

Kilder:

<http://instruction2.mtsac.edu/french/cinema2/Directors/interview%20Kiesl.htm>

<https://www.youtube.com/watch?v=mOANs2OaCwA>

<https://www.theguardian.com/film/2011/nov/09/krzysztof-kieslowski-interview>

HVA ER ETIKK?

Etiske spørsmål handler om, hvordan man behandler andre mennesker og andre levende vesener. Etikk handler om hva det gode liv er, og betydningen av å ta hensyn til andre og ikke kun ha blick for seg selv og sine egne behov.

Kilde: <https://snl.no/etikk>

OPPGAVER

Oppgave 1: Analyse av forestilling

Første inntrykk av forestillingen

- Hva hadde du forventet?
- Hvordan reagerte du?
- Hvordan reagerte det øvrige publikummet?
- Hva husker du best fra forestillingen?
- Hvilke bilder/scener fra forestillingen likte du best?
- Var det noe du ikke skjønnte?

Scenografi/Lys/Lyd

- Hvordan ser scenografien ut?
- Hvordan er rommet innrettet (farger, materialer, rekvisitter, kostymer)
- Hvorfor tror du scenografien ser slik ut? Hvordan henger den sammen med forestillingens tematikk?
- Hvordan blir lyset brukt? Som stemning, til å skape rom osv.
- Hva betyr forestillingens lydunivers for opplevelsen? Setter den en stemning, tempo, understøtter følelser?
- Prøv å forestille deg forestillingen uten musikk – hvordan ville den være da?

Forestillingens tematiske sammenheng/dramaturgi

- Hva handler forestillingen om?
- Hvilke temaer bliver belyst i forestillingen?
- Hvordan skiller forestillingen seg fra "lineære historier" f.eks. eventyr, hvor det er en begynnelse, en midtdel og en slutt?
- Det er de samme sju skuespillere som går igjen, hvilken effekt har dette?

Beskrivelse av forestillingen

- Forestillingen er basert på/inspirert av en TV-serie. Hvordan skiller en teateropplevelse seg fra en TV-opplevelse?

“TV-industrien bryr seg ikke om å se verdens kompleksiteter i øynene. Den foretrekker simpel dekning med simple ideer: det her er hvitt, det der er sort, det her er godt, det der er dårlig.”

– Krzysztof Kieślowski

Oppgave 2: Finn dilemmaene

Denne oppgaven kombinerer forestillingsanalyse og diskusjon. Oppgavene kan med fordel kombinere klasseundervisning og gruppearbeid.

Spørsmål:

- Hva kjennetegner et dilemma?
- Når har du selv stått overfor et dilemma?
- Identifiser de dilemmaer, som karakterene står overfor i forestillingen. Hvorfor er det dilemmaer?
- Er der noen av dilemmaene, der er vanskeligere enn andre?

Oppgave 3: Lørdagsrådet

1: På bakgrunn av de opplistede dilemmaene (oppgave 2) kan klassen deles opp i grupper med 3-5 personer. Hver gruppe arbeider med et dilemma.

2: Hver av gruppens medlemmer får tildelt en oppgave, slik at en er vert, en støtter den ene "løsningen" og den andre støtter den andre.

3: Gruppen skal diskutere for og imot, men skal til slutt komme med et svar på dilemmaet, som leveres til klassen samlet.

NB! Det er ikke viktig, om man på forhånd er for eller imot. Det viktigste er at alle posisjoner blir "besatt", så problemenes kompleksitet kan komme frem i lyset.

Oppgave 4: Oppdater De ti bud

Spørsmål:

- Kan du nevne De ti bud?
- Hva betyr De ti bud, både konkret, men også i overført betydning?
- Kan du få øye på noen av De ti bud i forestillingen?
- Hvordan bruker vi De ti bud i dag?
- Er der noen av De ti bud som ikke lenger er relevante, eller bør skiftes ut med andre?

4.1: Versjoner av De ti bud

Gå på nettet, og se om dere kan finne forskjellige versjoner av De ti bud. Er det forskjell på de forskjellige versjonene?

Hva er forskjellen på dem, og kan man stadig snakke om at det er "de samme"?

4.2: De ti bud i 2022

Denne oppgaven kan løses individuelt eller i grupper.
Gi De ti bud en oppdatering, og presenter resultatet for klassen.

Oppgave 5: Skriv en anmeldelse av forestillingen

Ut fra hva dere husker av forestillingen kan dere benytte dette til å skrive en anmeldelse.
Hva fungerte bra, hva fungerte mindre bra? Skriv gjerne en halv til en hel side.

Link samling:

<http://www.cinematheia.com/masterclass-with-krzysztof-kieslowski/>
(Intervju med Kieślowski, som går i dybden på hans måte å lage film på)

<http://instruction2.mtsac.edu/french/cinema2/Directors/interview%20Kiesl.htm>
(Intervju med Kieślowski)

<https://www.youtube.com/watch?v=mOANs2OaCwA>
(Intervju med Kieślowski, engelske undertekster)

<https://www.theguardian.com/film/2011/nov/09/krzysztof-kieslowski-interview>
(Intervju med Kieślowski fra den engelske avisen The Guardian)

BILAG: TEKSTEN TIL BUD NUMMER 7

SYVENDE BUD: DU SKAL IKKE STJELE

PERSONER:

Stefan

Julia

Majka

Anna

Wojtek

JULIA

Ut med deg. Ut. Når du ikke kan roe henne, er det bedre at du går ut.

FORTELLEREN

Julia vugger lille Anna i søvn. Hun er fire år.

JULIA

... god dag, herr Andersen.
Hva skal vi bli, hva skal vi bli?
Skal vi fly til stjernene?
Skal vi fly som vakre svaner,
Den den stygge andungen ...

FORTELLEREN

Majka går hun til enden av gangen. Det er et lite rom fullt av orgelpiper: Tykke, tynne glinsende stålrør.

MAJKA

Majka, da. Majka.

MAJKA

Jeg holder det ikke ut mer.

STEFAN

Du gråt også sånn da du var liten.

MAJKA

Men hvorfor må hun ... må hun gjøre det?

FORTELLEREN

Majaks far, Stefan, er en godmodig mann på rundt femti, tynn i håret. Også han er vekket av skrikene.
Så da ... det går bra, det går bra.

JULIA

Stefan, jeg tror du må opp tidlig i morgen.

STEFAN

Hør her, Majka.

FORTELLEREN

Stefan tar en av de tynneste pipene og blåser lett. Pipen gir fra seg en besynderlig klar og ren tone. Majka får øye på Anna som leker på lekeplassen i barnehagen.

MAJKA

Anna! Vet du at du har bursdag i dag?

FORTELLEREN

Majka gir henne en liten blomsterbukett.

ANNA

Takk.

MAJKA

Du skal på teatret, ikke sant?

ANNA

Ja, med mamma.

FORTELLEREN

I teatret hopper vi over forestillingen, vi går direkte til sluttscenen Skuespillerne er forkledt som dyr. En godmodig flodhest krangler med en ondsinnet høne og en papegøye. Lille Anne hyler av latter og kan nesten ikke sitte stille av opphisselse. Så byr dyrene barna opp til en felles dans. Julia er lykkelig og klapper begeistret i hendene. Når musikken stopper, vender de svette barna tilbake til foreldrene. Jeg skal til å sette meg, men jeg ser ikke lille Anna. Jeg løper opp på podiet.

JULIA

Scenen er tom ...

FORTELLEREN

Jeg går gjennom salen. Ingen der. Jeg løper ut foran teatret. Foreldre og barn går ned trappene. Lille Anna er ikke å se noe sted. Jeg går tilbake til foajeen.

JULIA

Barnet mitt er forsvunnet. Jeg mistet datteren min! Skjønner du det? Barnet mitt er borte! (x 3)

FORTELLEREN

Skogsvegen fører til et lite, hvitt hus. Majka og lille Anna står foran døra. Ut av huset kommer Wojtek, en ung mann, midt i tjueåra. Han ser sympatisk ut og stirrer som hypnotosert på barnet.

MAJKA

Det er pappaen din, Anna.

WOJTEK

Er det henne?

MAJKA

Inviterer du oss inn?

WOJTEK

Hva gjør du her?

MAJKA

Jeg trenger hjelp.

FORTELLEREN

Wojteks hus er egentlig et verksted der det ligger hundrevis av teddybjørner og plysjkatter, samt sekker med stoffrester i de samme fargene bjørnene stoppes ut med.

WOJTEK

Du kan leke med dem.

ANNA

Med hvem?

WOJTEK

Med alle.

MAJKA

Hva driver du med? Hvordan går det med studiene?

WOJTEK

Jeg har slutta. Jeg syr teddybjørner.

MAJKA

Skriver du fremdeles dikt?

WOJTEK

Ja, men det er ikke viktig.

MAJKA

Hvorfor dro du?

WOJTEK

Se, hun sovnet. Kanskje jeg skal legge henne på senga?

MAJKA

Nei da. Se så lykkelig hun sover.

FORTELLEREN

For første gang ser de to på barnet som foreldre. Wojtek blir rørt.

WOJTEK

Vet foreldrene dine at du er her?

MAJKA

Jeg tok henne med meg fra teatret. Mamma løp som en gal frem og tilbake. Datteren min ... datteren min er borte! Jeg har tatt fra henne Anna og gir henne aldri tilbake. For første gang i mitt liv har jeg tatt en voksen beslutning. I femten år gjorde jeg alt jeg ble bedt om. Jeg løy aldri. Jeg løy for første gang da jeg ble gravid. Da skjønnte jeg at jeg kan lyve, og at det er lett. Det er lett å ta beslutninger også. Og nå er Anna min. Jeg tok tilbake ungen min. Det er alt. Jeg har ikke stjålet noe.

WOJTEK

Man kan vel ikke stjele noe som er ens eget.

MAJKA

Nettopp.

WOJTEK

Hvis du mener det er bedre for henne.

MAJKA

Ja. Etter at jeg ble født, kunne ikke mamma få flere barn. Da Anna ble født, så tok hun henne. Rett og slett. Hun sa at hun bare ville mitt eget beste. Studiene, alle mine muligheter. Nå vet jeg at det bare handlet om barnet.

WOJTEK

Du gikk jo med på det.

MAJKA

Jeg var ung, bare seksten år.

WOJTEK

Jeanne d'Arc var også ung ...

MAJKA

Og du dro. Og pappa er helt borte vekk. Han har begynt å bygge orgler. Han førtidspensjonerte seg. Og nå er det ingenting annet igjen. Bare orgelpiper. Og mamma tok Anna. Da Anna var

et halvt år gammel, kom jeg hjem fra ferie. Jeg kom over henne mens hun ga bryst. Hun ga bryst selv om hun ikke hadde noe melk, og hun sugde.

WOJTEK

Hysj, ikke snakk så høyt. Du vekker henne.

MAJKA

Jeg vil være sammen med henne. Er det så rart?

WOJTEK

Du kommer ingen veg. Du ga fra deg foreldreretten den gangen.

MAJKA

Og hva så?

WOJTEK

Ring henne. Si at hvis hun noen gang vil se Anna eller deg igjen, så må hun ordne formalitetene så Anna blir din datter. Også på papiret.

MAJKA

Og hvis de nekter?

WOJTEK

De kommer ikke til å nekte. Gi dem to timers betenkningstid. Skal jeg bli med deg? Det er mørkt allerede.

MAJKA

Pass på henne, du.

ANNA

Hvem er du?

WOJTEK

Jeg er Wojtek, Hvorfor sover du ikke?

ANNA

Før i dag sa Majka at jeg ikke har noen mamma.

WOJTEK

Klart du har det.

ANNA

Ja vel? Og en pappa også?

WOJTEK

Det har du også.

ANNA

Majka sa det var deg.

WOJTEK

Vil du se at jeg lager teddybjørner?

ANNA

Få se hvordan du lagde denne. Den er finest.

STEFAN

Hallo?

MAJKA

Hun er hos meg.

STEFAN

Jeg tenkte meg det. Hva vil du gjøre nå?

MAJKA

Du kan ikke hjelpe meg, pappa. Jeg vet at du gjerne vil hjelpe, men du kan ikke.

STEFAN

Mamma har grått hele tiden.

MAJKA

Hun er hos meg.

JULIA

Hun er hos deg. Da kommer vi og henter henne med et samme. Hvor er dere?

MAJKA

Det sier jeg ikke. Du må forandre alt.

JULIA

Forandre? Hva må jeg forandre? Jeg skjønner ikke hva du mener!

MAJKA

Alt. Anna må bli min. Du må forandre attestene. Alt. Du har stjålet barnet mitt, rett og slett stjålet det. Sånn kan jeg ikke leve. Jeg gir deg to timers tenketid. Du finner nok en løsning.

Majka legger på.

JULIA

Det er ikke mulig.

STEFAN

Joda. Du må gi henne tilbake barnet.

JULIA

Du elsker ikke Anna. Jeg visste det.

STEFAN

Jeg elsker henne. Men vi gjorde noe galt. Vi mister begge to.

JULIA

Herregud, som du har forandret deg, Stefan! Når noe så forferdelig skjer, så skjønner du ingenting. Du er hjelpeløs. Sånn var du ikke før.

STEFAN

Sett deg ned.

FORTELLEREN

Sånn er kranglene deres alltid.

STEFAN

Vær så snill, sett deg ned. Unnskyld.

JULIA

Vi vet ingenting om barnet vårt. Hvem hun kjenner, hvor hun kan være. Jeg ante ikke ... jeg hadde aldri trodd ... at hun ...

STEFAN

Du krevde for mye av henne. Det kunne hun ikke oppfylle. Hun kledte seg som du ville, var med på alle de aktivitetene du organiserte på skolen. Hun visste at hun måtte være den beste i alt for ikke å få høre din «du skjemmer meg ut, Majka». Det der kunne ikke vare evig. Da du så henne på badet med bandasjespor på magen, gravid i sjette måned.

JULIA

Ikke fortell meg familiehistorien vår. Den kan jeg.

STEFAN

Men du innbiller deg at Majka ikke kan den.

JULIA

Du, vær snill og hør med noen. Jeg ber deg. Gjør noe for å finne henne. Tenk om Anna får mareritt igjen. Hvem skal roe henne da?

FORTELLEREN

Teddybjørnen som Wojtek akkurat har ferdigstoppet, har ennå ikke fått noe ansiktsuttrykk. Han fester et glassøye på hodet. Lille Anna sitter på arbeidsbordet og følger fascinert med på hvordan bjørnen får personlighet. Wojtek gir Anna lov til å

trø på det andre øyet. Bjørnen ser nå ganske levende og søt ut.

ANNA

Majka, se her!

MAJKA

Vedig bra, men hør her: Du skal kalle meg «mamma». «Mamma».

ANNA

Men du er jo Majka.

MAJKA

Du skal si «mamma» til meg. Mamma. Si mamma til meg, si mamma! Si mamma. Mamma. Hører du? Mamma. Du er jo min. Si mamma ... Anna: Si mamma. Si mamma til meg! Mamma! Si: Mamma!

FORTELLEREN

Herregud, Majka. Hvisk henne noen kjærlige ord i øret. Legg henne på sofaen. Stryk henne gjennom håret.

MAJKA

Unnskyld, lille datteren min. Unnskyld.

FORTELLEREN

Lille Anna roer seg.

ANNA

Når kommer mamma?

FORTELLEREN

Majka, hold deg i ro nå. Hun er bare et barn ...

MAJKA

Du vet, jeg er ikke så mye eldre enn henne. Bare seksten år.

JULIA

Jeg var også bare seksten.

WOJTEK

Moren din var heller ikke mye eldre.

MAJKA

Men jeg er ikke som deg. Og jeg vil ikke være som henne.

WOJTEK

Du snakker om deg selv hele tiden. Aldri om lille Anna. Har du noen aning om hva hun vil?

MAJKA

Hun er fremdeles liten. Hun vet ikke hva hun vil ennå.

WOJTEK

Det tror jeg nok. Dette holder hun ikke ut. Hun må tilbake. Til sitt vanlige hjem, i senga si, med lekene sine og sitt eget melkeglass. Av og til må man faktisk gjøre noe mot sin vilje.

MAJKA

Ok. Du har rett. Hent bilen.

FORTELLEREN

Majka smiler. Wojtek tar på seg jakken og går langsomt til bakdøra for å hente bilen. Majkas smil slukner, hun tar Anna på armen og forsvinner ut inngangsdøra. Hun finner en telefonboks på jernbanestasjonen. De to timene er over.

JULIA

Det stemmer. Hør godt etter nå. Du kommer hjem med Anna. Pappa selger bilen og orgelpipene. For de pengene kan du kjøpe deg en leilighet som vi ikke skal ha noe med å gjøre. Du kan treffe Anna så ofte du vil. Du kan hente henne hver søndag, du kan ta henne med på kino og hva du ellers vil. Anna vil være min og din. Så lenge jeg lever. Etterpå er hun bare din. Er det noe mer du vil ha?

MAJKA

Har du ikke skjønt noe av det jeg sa?

JULIA

Dette kan jeg ikke. Du vet godt at det kan jeg ikke.

MAJKA

Anna sover her på armen min, og ingenting annet betyr noe for meg. Jeg teller til fem. Hvis du ikke sier «ok», legger jeg på og du får aldri se meg igjen. Entotrefirefem.

JULIA

Ok, Majka. Majka, kom tilbake. Ok, Majka, hører du meg? Majka?

WOJTEK

Unnskyld, det er meg, Wojtek. Ja, hun var her. Jeg prøvde å overtale henne til å dra tilbake. Da jeg gikk for å hente bilen, stakk hun av. Hun kan ikke ha kommet langt.

FORTELLEREN

Det er allerede lyst. Julia og Stefan kommer opp fra undergangen. De går inn på venterommet. Der sover Majka og lille Anna.

JULIA

Anna!

FORTELLEREN

Mamma, mamma!

MAJKA

Så sa hun mamma for tredje gang.

JULIA

Anna, barnet mitt, kjære, gode Anna.

MAJKA

Du er lykkelig, mamma.

JULIA

Majka, barnet mitt.

FORTELLEREN

Majka slenger den tunge vesken over skulderen. Vi hører signalet fra toget som kjører inn på stasjonen.

STEFAN

Majka.

FORTELLEREN

Majka hopper på toget og forsvinner.